

НАУЧНО СТАНОВИЩЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ОРГАН ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ХРАНИТЕ

БЕЗОПАСНОСТ И ЕФИКАСНОСТ НА ВЕРМИКУЛИТ, КАТО ФУРАЖНА ДОБАВКА ЗА СВИНЕ, ПТИЦИ, ГОВЕДА, ОВЦЕ, КОЗИ, ЗАЙЦИ И КОНЕ

Европейската комисия е възложила на Европейския орган по безопасност на храните (EFSA/ЕОБХ) да изготви научно становище за **безопасност и ефикасност на вермикулит, като фуражна добавка за свине, птици, говеда, овце, кози, зайци и коне**. Вермикулит е магнезиев алуминиев железен силикат и е предназначен за употреба като технологична добавка: функционална група – свързващи агенти (байндери) и противослепващи средства за влагане в премикси и фуражи.

За добавката не са предвидени минимални и максимални ограничения за влагане. Заявителят е докладвал максимално ниво на влагане, но то е предвидено за влагане във фуражи на премикси от консерванти (където се прилага максимално ниво на влагане от 50 000 mg / kg пълноценни фуражи) и предложени нива на влагане в пълноценен фураж под 10 000 mg / kg.

Панелът FEEDAP не прави заключение относно безопасност на вермикулит за целевите видове животни и за потребителите.

Добавката се приема за безопасна за консуматорите и околната среда при предложените условия на употреба. Поради липса на необходимите данни, не са направени заключения относно ефикасност на вермикулит като свързващо вещество при пелетиране или като средство против слепване.

ВЪВЕДЕНИЕ

Обща информация и техническо задание

Регламент (ЕО) № 1831/2003¹ определя правила на Общността при разрешаване на фуражни добавки. В регламента е уточнено, че за продукти чието разрешение за употреба е издадено за ограничен период от време съгласно Директива 70/524/ЕИО, заявление за **повторна оценка** се подава в съответствие с член 7, най-късно една година преди датата на изтичане на документа за разрешаване на употреба. Процедурата се прилага и когато разрешение е било издадено без ограничение във времето, както и когато е издадено съгласно Директива 82/471 / ЕИО.

Заявление за **повторна оценка** е постъпило от Pull Rhenen² за продукта вермикулит, за употреба като фуражна добавка за свине, домашни птици, говеда, овце, кози, зайци и коне, като добавката е причислена към:

- **категория:** технологични добавки;
- **функционална група:** свързващи вещества; противослепващи средства.

¹ Регламент (ЕО) № 1831/2003 на Европейския парламент и на Съвета от 22 септември 2003 г. относно добавките за използване в храненето на животните (ОВ L 268, 18.10.2003 г., стр. 29).

² Pull Rhenen, Utrechtsestraatweg 222, 3911 TX, Rhenen, Netherlands.

Съгласно член 8 от Регламент (ЕО) № 1831/2003, EFSA след проверка на данните и документите, представени от заявителя, извършва оценка, за да определи дали и доколко фуражната добавка отговаря на условията по член 5. ЕОБХ следва да представи становище за безопасност при прицелни животни, консуматори, потребители и за околната среда, както и за ефикасност на вермикулит, при употреба съгласно предложените от заявителя условия.

Допълнителна информация

Продуктът вермикулит – магнезиев алуминиев железен силикат е разрешен за употреба като технологична добавка във фуражи за всички видове животни, без предвидено минимално и максимално ниво на влагане; **продуктът не е бил оценяван от EFSA като фуражна добавка.**

ДАНИ И МЕТОДОЛОГИЯ

Настоящата оценка се основава на данни, предоставени от заявителя в техническо досие, представено в подкрепа на искането за разрешение за използването на вермикулит като фуражна добавка.

В оценката си, Панелът FEEDAP е използвал данни, предоставени от заявителя, както и от други източници: предходни оценки на ЕОБХ или други експертни органи, рецензирани и други научни доклади.

Взет е предвид докладът на референтната лаборатория на Европейския съюз (EURL) за фуражни добавки, тъй като докладът касае методите за контрол на активното вещество във фуражи.

Методология

Подходът за оценка на безопасността и ефикасността на вермикулит, е в съответствие с принципите на Регламент (ЕО) № 429/2008³, както и на следващите ръководни документи:

- Ръководство за технологичните добавки (EFSA FEEDAP Panel, [2012a](#));
- Технически насоки: изследвания за поносимост и ефикасност при целеви животни (панел на EFSA FEEDAP, [2011](#));
- Технически насоки за оценка на безопасността на фуражните добавки за околната среда (EFSA, [2008](#));
- Ръководство за проучвания относно безопасността на употребата на добавката за потребители / работници (панел на EFSA FEEDAP, [2012b](#)).

ОЦЕНКА

Оценяваната добавка е вермикулит, глина, класифицирана като магнезиев алуминиев железен силикат.

Заявителят кандидатства за разрешение за употреба на продукта като технологична фуражна добавка (функционална група: свързващи вещества и противослепващи агенти) в храни за свине, птици, говеда, овце, кози, зайци и коне.

³ Регламент (ЕО) № 429/2008 на Комисията от 25 април 2008 г. относно подробни правила за прилагането на Регламент (ЕО) № 1831/2003 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на подготовката и представянето на заявленията и оценката и разрешение на фуражни добавки. ОВ L 133, 22.5.2008 г.

ХАРАКТЕРИЗИРАНЕ

Добавката е със зърниста и едновременно люспеста структура, има сив до кафяв цвят; представлява мек филосиликатен минерал, който след термична обработка се експандира и наподобява акордеон, притежава светлосив до кафяв цвят. Производственият процес се състои от механични процеси, без прилагане на химикали. Вермикулит се добива в мини, подлага се на раздробяване, смилане, сушене и сортиране. Гранулираният вермикулит се нагрива за няколко секунди при температури над 600°C, което води до бързо изпаряване на водата. Гранулите се експандират и удължават, процесът е наречен **ексфолиация**. Най-често гранулите достигат размер от > 100 µm. Ексфолираната структура придава на вермикулита способност да абсорбира големи количества течности. В зависимост от размера на частиците се предлагат различни търговски продукти. Според заявителя, при хранене на животни се използват само два вида вермикулит (клас „микрон“ и клас „супер фин“).

По спецификация, продуктът следва да съдържа 100% вермикулит, магнезиев алуминиев железен силикат. Една партида от добавката е била анализирана с **рентгенова дифракция (XRD – X-ray diffraction)**, която се използва за потвърждаване и идентифициране на добавката. Същият анализ е показал липса на кристален силициев диоксид в добавката. Добавката (според четирите проведени анализа, всеки от които включва две партии от клас „микрон“ и клас „супер фин“) се характеризира със своя елементарен състав, определен и изразен като съответните оксиди. Резултатите са обобщени в таблица 1.

Таблица 1. Елементарен състав – четири партии от продукта (изразени като оксиди)

	SiO ₂ (%)	Al ₂ O ₃ (%)	Na ₂ O (%)	K ₂ O (%)	Fe ₂ O ₃ (%)	MgO (%)	CaO (%)
Средно	38.9	8.9	1.2	5.2	8.4	22.4	4.1
Min	38.0	8.5	< 0.05	4.9	7.9	21.9	1.9
Max	40.4	9.2	4.1	6.3	8.6	23.9	5.3

ЗАМЪРСЕНОСТ

Партидите, изследвани за целите на характеризирание, са били изследвани за съдържание на тежки метали, арсен, хром и никел. Намерените стойности на замърсяване са: **олово** в границите на 2–4 mg / kg; **живак, кадмий и арсен** са под съответните граници на количествено определяне (LOQs). **Хромът** показва средно съдържание от 345 mg / kg (минимум 312 - максимум 354 mg / kg), **никел** със средно съдържание от 236 mg / kg (минимум 204 – максимум 310 mg / kg). Съдържанието на **флуор**, анализирано в шест партии, показва средно съдържание на 1,017 mg / kg (минимум 433 - максимум 1,975 mg / kg). **Посочените концентрации са под фиксираните допустими стойности съгласно Директива 2002/32 / ЕО на Комисията и не пораждат безпокойство.**

Анализ на диоксини (полихлорирани дибензо-*p*-диоксини и дибензофурани (PCDD / F) в четири партии от добавката са показали концентрации 0,07–0,41 ng на Световната здравна организация (СЗО) PCDD / F-TEQ / kg. Диоксиноподобни

полихлорирани бифенили са изследвани в три партии: открити са в диапазона от 0,004–0,029 ng WHO – TEQ / kg.

Физични характеристики на продукта

Добавката в експлозирана форма, в насипно състояние, е с плътност от 90 до 120 kg / m³. Голямата повърхност (специфичната площ на повърхността при вермикулит е 6,4 m² / g, а на верфикулит– 5,4 m² / g) определя повишен абсорбционен капацитет. Представени са примери за абсорбционен капацитет при двата класа вермикулит (на клас „микрон“: вода 590–610 L / m³, парафин 655–675 L / m³; на клас „супер фин“ – абсорбционен капацитет: вода 510–530 L / m³, парафин 525–545 L / m³).

Разпределението на **размера на частиците при разпръскване**, анализирано в 43 бр. партии вермикулит „микрон“, показва, че > 96% от частиците (v/v) са > 100 µm, и < 0,3% от частиците са < 75 µm. Анализът на 38 партии вермикулит „супер фин“ показва, че > 97,5% от частиците (v/v) са > 100 µm.

Потенциалът на разпръскване е анализиран в една партида от клас „супер фин“ вермикулит по метода на Stauber Neubach, показващ потенциал за прашиване от 705 mg / m³. Две партии вермикулит клас „микрон“ са били анализирани с метод UK MDHS No. 14/3, който показва потенциала за разпръскване – 1,5 и 0,5 mg / m³. Една партида вермикулит от клас „микрон“ е анализирана с UK MDHS No. 14/2 метод, резултатите от който показва **количеството на фракцията прах, което може да бъде вдишано** 8,36 mg / m³ и на вдишваната фракция 32,95 mg / m³.

Не е предоставена информация за взаимодействия и/или несъвместимост на добавката с други компоненти на фуража.

Стабилност и хомогенност

Не са необходими проучвания за стабилност за продукти на основата на минерали, за които може с основание да се приеме, че са стабилни.

Нямаше специфични проучвания за хомогенно разпределение на добавката в предварителната смес и фуражите.

Условия за употреба

Добавката е предназначена за използване в премикси и фуражи за свине, домашни птици, говеда, овце, кози, зайци и коне; не е въведено изискване за минимално или максимално съдържание. Заявителят съобщава, че максималното ниво на влагане при производство на премикси от консерванти, е около 50 000 mg / kg пълноценен фураж, като тази концентрация е послужила при определяне на ниво на влагане в пълноценен фураж – под 10 000 mg / kg.

БЕЗОПАСНОСТ

Безопасност за целевите видове

Заявителят не е представил токсикологични данни от изследване на добавката. Твърдение за липса на генотоксичност е взето от изявление на добиващата добавката компания, без то да е подкрепено с данни: „Проучвания за токсичност са проведени *in vitro* върху воден екстракт на продукта, под егидата на Южноафриканското Министерство по водите и горското стопанство, през 1998 г., показва, че продуктът най-вероятно не е тератогенен или мутагенен. В цитираните проучвания, известно

количество продукт се екстрахира с литър дестилирана вода. Полученият екстракт се използва за установяване параметрите на токсичност. Екстрактът не се е оказал тератогенен за жабешки (*Xenopus laevis*) ембриони в концентрации на екстракта от 1000 грама на литър (g / L) и не е мутагенен при *Salmonella Typhimurium* в концентрации 2000 g / L.“

Не са представени специфични изследвания за поносимост при целевите видове животни. Вместо това са разгледани седем публикации, които отразяват употребата на добавката с различна цел. Вермикулит е бил използван:

(i) като **свързващо вещество за ^{134}C** в изследване върху млечни крави (Hazzard et al., 1969) и за афлатоксин В1 в проучване със скариди (Arunlertaree et al., 2007);

(ii) като **носител**, за мазнини в проучване на свине за угояване (Keaschall et al., 1983) и за витамин Е в две проучвания при пилета за угояване (Baker et al., 2006 и Lauzon et al., 2008);

(iii) като **заместител на груб фураж** в изследване при овце (Dinius et al., 1970) и iv) за ограничаване съдържанието на хранителни вещества в диетата в изследване на кокошки носачки (Khokrin and Khan, 1991, достъпно само като резюме).

Нито едно от тези проучвания не отговаря на изискванията към проучване за **поносимост**. Проучванията показват редица **лимитиращи фактори**, които възпрепятстват използването им в подкрепа на безопасността на добавката за целеви видове животни. Примери:

(i) отсъствие на групи, третирани с добавката без въведени ограничения в диетата и други хранителни вещества, отсъствие на адекватно формирани контролни групи;

(ii) липса на опити с различни концентрации на добавката във фуражи;

(iii) много ограничен набор от параметри, определени и/или докладвани (следени са главно зоотехнически параметри, и то недостатъчен брой).

При липса на адекватна информация, панелът FEEDAP не е бил в състояние да направи заключение относно безопасността на добавката за целевите видове животни.

Безопасност за консуматорите

Панелът FEEDAP смята, че е твърде малко вероятно да се стигне до разпадане при преминаване през стомашно-чревния тракт на прицелните животни, абсорбиране на количества химични компоненти в степен да е възможно количественото им определянето (като остатъци), както и попадането им в суровини и храни, в резултат от употреба на добавката във фуража на прицелни животни. Същите особености са изследвани и доказани и при други глини.

Приема се, че добавката, приложена във фуражи, не представлява риск за консуматора.

Безопасност за потребителите

При характеризиране на добавката е установено, че по-малко от 4% от частиците са с диаметър под 100 μg ; добавката притежава нисък потенциал за образуване на частици, които може да бъдат вдишани; няма в състава си кристален силиций. Експозиция чрез инхалация не се смята за вероятна. Като се има предвид, че не са представени токсикологични данни, особено при **наличие на никел** (204-310 mg/kg), който има потенциал за засегне потребителите, както и поради липса на данни

за генотоксичност, Панелът не е бил в състояние да направи заключение за безопасност на вермикулит за потребителите.

Безопасност за околната среда

Минералите, които са част от добавката, са широко разпространени в околната среда, като компоненти на почвата. Следователно, няма очакване употребата на добавката да окаже нежелан ефект върху околната среда.

ЕФИКАСНОСТ

Не са представени специфични *in vitro* проучвания в подкрепа на ефикасността като противослепващ агент или байндер / свързващ агент. Докладите не съдържат необходимите детайли, което да позволи защита на претенции – това не позволява да бъдат направени изводи за свойствата на добавката да повишава „течливостта“ на фуражите и действието на добавката по време на пелетиране. Представеното проучване, което касае действието на добавката като противослепващ агент не носи полезна информация, поради което Панелът FEEDAP прави заключение, че: „Липсата на данни е причина, поради която не може да бъде направен извод за ефикасност на представената за оценка добавка.“

ЗАКЛЮЧЕНИЯ

Панелът FEEDAP не може да направи заключение относно безопасността на вермикулит за целевите видове животни и за потребителите.

Добавката се счита за безопасна за потребителите и околната среда при предложените условия на употреба.

Панелът FEEDAP не може да направи заключение относно ефикасността на вермикулит като свързващо вещество за пелети и средство против слепване.

Източник: <https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.2903/j.efsa.2020.6160>

Изготвил:

Д-р Марина Загорова

Център за оценка на риска по хранителната верига – МЗХГ

Други материали, които касаят безопасност по хранителната верига, са достъпни на електронен адрес: <http://corhv.government.bg>